

THOMAS HYLLAND ERIKSEN
FINN SIVERT NIELSEN
Antropoloji Tarihi

THOMAS HYLLAND ERIKSEN Oslo Üniversitesi'nde Sosyal Antropoloji Profesörü olarak görev yapmaktadır. Antropoloji üzerine olan *Ethnicity and Nationalism*, *Small Places, Large Issues* ve *The Tyranny of the Moment: Fast and Slow Time in the Information Age* kitaplarının da yazarıdır.

FINN SIVERT NIELSEN Kopenhag Üniversitesi'nde sosyal antropoloji dersleri vermektedir. Rusya, Sovyetler Birliği ve antropoloji üzerine çalışmaktadır.

A History of Anthropology

© 2001 Thomas Hylland Eriksen & Finn Sivert Nielsen

Bu kitabın yayın hakları Pluto Press Ltd.'den (Londra) alınmıştır.

İletişim Yayınları 1490 • Politika Dizisi 86

ISBN-13: 978-975-05-0779-3

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Siyami Kuzu

DİZİN Ekrem Buğra Büte

BASKI ve CILT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

THOMAS HYLLAND ERIKSEN
FINN SIVERT NIELSEN

Antropoloji Tarihi

A History of Anthropology

ÇEVİREN Aksu Bora

i l e t i ŝ i m

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
BİRİNCİ BÖLÜM	
Başlangıçlar	9
İKİNCİ BÖLÜM	
Viktoryenler, Almanlar ve Bir Fransız	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Dört Kurucu Baba	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Genişleme ve Kurumsallaşma	85
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Değişimin Biçimleri	119
ALTINCI BÖLÜM	
Sembollerin Gücü	149
YEDİNCİ BÖLÜM	
Otoriteyi Sorgulamak	171
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
Modernizmin Sonu mu?	209
DOKUZUNCU BÖLÜM	
Yeniden İnşa	243
KAYNAKÇA	275
DİZİN	292

Önsöz

Bu, iddialı bir kitap, ama iddiacı değil. İddialı, çünkü görelî olarak kısa bir metin içinde geniş bir çeşitlilik gösteren antropoloji tarihine ilişkin bir fikir vermeye çalışıyor. Bırakın antropoloji gibi çok geniş, dinamik ve tartışmalı bir alanı, hiçbir şeyin tek ve belirleyici bir tarihi olmadığından, önceliklerimiz, ihmal ettiklerimiz ve yorumlarımız tartışmaya açıktır. Yine de, amacımız antropolojinin radikal bir yeniden yorumunu önermek değil, bir disiplin olarak tarihsel gelişimine ilişkin ölçülü ve dengeli bir anlatı sunmak olduğundan, kitabın iddiacı olmadığını söyleyebiliriz.

Antropoloji tarihine ilişkin giderek büyüyen bir akademik yazın var, bu kitap, onlarla rekabet çabasında değil. Yine de, varolan kitapların hiçbirinin bununla aynı kapsamda olmadığını biliyoruz. Akademik yazın genellikle uzmanlaşmıştır ve varolan antropoloji tarihi kitapları da ya kuramsal yönelimlidir ya da birkaç mesleki gelenekten birine bağlı kalınarak kaleme alınmıştır. Biz ise, her zaman başarılı olamadıkça da, sosyal ve kültürel antropolojinin bütün ana geleneklerindeki paralel, benzer ya da birbirine bağlı gelişmelere ilişkin bir izlenim vermeye gayret ettik.

Kitap, kronolojik düzende. Kadim Yunan'dan Aydınlanma-

ya kadar “ön antropoloji” ile başlıyor, 19. yüzyılda akademik antropolojinin ortaya çıkışıyla ve klasik sosyolojinin gelişimiyle devam ediyor. Üçüncü Bölüm, 20. yüzyıl antropolojisinin kurucu babaları oldukları genel olarak kabul edilen dört kişiye odaklanıyor; Dördüncü Bölüm’de ise bu dört kurucu babanın çalışmalarının öğrencileri tarafından nasıl sürdürüldüğüne, nasıl çeşitlendirildiğine işaret ediliyor. Beşinci ve Altıncı Bölüm’lerin ikisi de aynı dönemi ele alıyor –aşağı yukarı 1946’dan 1968’e kadarki dönemi– ama farklı eğilimlere odaklanıyor: Beşinci Bölüm, toplum ve toplumsal bütünleşme kavramları etrafındaki kuramsal çatışmaları konu ederken, Altıncı Bölüm, kültür ve simgesel anlam kavramlarıyla ilgileniyor. Yedinci Bölüm’de 1960 ve 70’lerin politik ve entelektüel çalkantılarından, Marksizmin ve feminizmin etkilerine özel bir vurguyla söz ediyor. Sekizinci Bölüm, 1980’leri konu ediyor; postmodernist harekete ve onun kuzeni olan sömürgecilik sonrası çalışmalara, disiplinin kendine güvenini ciddi biçimde sarsan iki eleştirel eğilime odaklanıyor. Dokuzuncu ve son bölüm ise 1990’lar boyunca ortaya çıkan postmodern sonrası eğilimlerden belli başlı birkaçını tartışıyor.

Antropoloji tarihini doğrusal bir ilerleme hikayesi olarak görmüyoruz. Örneğin bazı “modern” tartışmaların Aydınlanmadan, hatta daha da öncesinden beri akademisyenleri meşgul ettiğini biliyoruz. Aynı zamanda, sadece yöntem açısından değil, bilgi ve anlayışta da istikrarlı ve birbirine eklenen bir bünyeye olduğuna inanıyoruz. Üstelik, antropoloji dış dünyadaki değişimlere yanıt verirken, disiplinin temel odağı da bu değişime uygun biçimde değişiyor. Bu nedenle, sorulan sorular temelde 50, 100, hatta 200 yıl önce sorulanlarla aynı olsa da, sanayi öncesi ve sömürge döneminden küresel modernitelerin bilgi çağına doğru hareket ederken, konumuz da bir dizi dönüşümden geçiyor.

Oslo/Kopenhag, Temmuz 2001